

ประเพณี วิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง*

TRADITION AND CULTURE OF THE MEKONG BASIN

ศิราณี ขำคม¹ และ สมเดช นามเกต²

Siranee khamkhom¹ and Somdet Namket²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: siraneekhamkhom@gmail.com

แปลหนังสือ: ประเพณี วิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

ผู้เขียน: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

สำนักพิมพ์: บริษัท อีสนะ จำกัด

ปีที่พิมพ์: เมษายน 2566

จำนวนหน้า: 68

บทนำ

จังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 (อุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ) ที่มีลักษณะโดดเด่นและเป็นศูนย์กลางของกลุ่มจังหวัดในลุ่มแม่น้ำโขงมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรมนิยมประเพณีวัฒนธรรมที่สวยงาม รากทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ถูกถ่ายทอดไปสู่งาน ทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม ประเพณี อันสะท้อนถึงวิถีชีวิตความคิด ความเชื่อที่ถ่ายทอดสืบ

* Received 19 August 2023; Revised 27 August 2023; Accepted 31 August 2023

ต่อกันมา อีกทั้งยังส่งผลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดหนองคายได้เป็นอย่างดี

จากพื้นฐานความเชื่อเรื่องพญานาคของประเทศไทย และชาวจังหวัดหนองคาย มีความเชื่อและรับรู้เรื่องพญานาคมาตั้งแต่สมัยบรรพกาล ซึ่งผูกโยงกับการเข้ามาของศาสนา ทั้งพราหมณ์และพุทธ โดยเฉพาะผู้คนที่อาศัยอยู่ตามแถบลุ่มแม่น้ำโขงทั้งไทยและลาว ต่างก็เชื่อเรื่องพญานาคกันอย่างเหนียวแน่น ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ใน 6 อำเภอ (อำเภอสังคม อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอบ่อวิน อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอโพนพิสัย และอำเภอรัตนวาปี) ที่มีอาณาเขตติดกับแม่น้ำโขง ล้วนมีเรื่องราวและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บ่งบอกถึงความเชื่อเรื่องพญานาค แสดงให้เห็นพื้นเพความเชื่อของชาวจังหวัดหนองคายที่ล้วนมีความศรัทธาต่อพญานาคผู้ปกปักรักษาผืนดินแถบนี้ หนังสือเล่มนี้จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาขับเคลื่อนมิติทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในปัจจุบัน และเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 คณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติเห็นชอบให้นำเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติประเภทสัตว์ในตำนานอีกด้วย

เนื้อเรื่องประเพณี วิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง

เนื้อเรื่องของหนังสือ แบ่งออกเป็น 3 บทใหญ่ เล่าขานเมืองหนองคาย เรื่องประเพณีวิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง พิธีกรรมวิถีลุ่มน้ำโขง การเรียบทหนังสือมีความสอดคล้องกันดี มีการเรียบเรียงให้เห็นว่า บริบทของจังหวัดหนองคาย ที่มีอาณาเขตที่ติดประเทศเพื่อนบ้านโดยมีแม่น้ำโขงที่แบ่งกันเขตแดน การบอกเล่าเรื่องราวกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โบราณสถานและประติมากรรมที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพญานาค และเรื่องราวขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีลุ่มน้ำโขง รวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ที่สำคัญในจังหวัดหนองคายที่เป็นกระแส soft power ด้านการท่องเที่ยว พร้อมทั้งเหตุการณ์ที่สำคัญของชาวหนองคายๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับแม่น้ำโขง จากความเชื่อ ความศรัทธา และการรับรู้เรื่องพญานาคที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพกาลนั้น ได้มีการผูกโยงกับการเข้ามาของศาสนาทั้งพราหมณ์และพุทธ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่สวยงามเป็นรากทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ถูกถ่ายทอดไปสู่งานทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม ประเพณี อันสะท้อนถึงวิถีชีวิตความคิด ความเชื่อที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา อีกทั้งยังส่งผลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดหนองคายได้เป็นอย่างดี และเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565

คณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติเห็นชอบให้นำมาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทสัตว์ในตำนาน หนังสือเล่มนี้มี 3 บทใหญ่ ซึ่งสามารถสรุปได้แต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

ผู้เขียนได้อารัมภบทเรื่อง เล่าขานเมืองหนองคาย เรื่องประเพณีวิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง พิธีกรรมวิถีลุ่มน้ำโขง บอกให้รู้ว่าผู้เขียนจะนำเสนอถึงบริบทความเป็นมาของจังหวัดหนองคาย รวมถึงนำเสนอโบราณสถานและประติมากรรมที่สำคัญในสมัยล้านช้างที่มีความเกี่ยวเนื่องกับ พญานาค บอกเล่าเรื่องราวขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ที่มีความเชื่อ ความศรัทธา เรื่องของพญานาค ซึ่งผูกโยงกับการเข้ามาของศาสนาทั้งพราหมณ์และพุทธ รวมถึงการสืบทอด ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงจากรุ่นสู่รุ่น เนื้อหาหนังสือมีความสอดคล้อง กันดี มีการเรียบเรียงตั้งแต่บริบทของจังหวัดหนองคาย บอกเล่าเรื่องราวโบราณสถานและ ประติมากรรมที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพญานาค และเล่าเรื่องราวขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีลุ่ม น้ำโขง รวมถึงพิธีกรรมต่างๆ และเหตุการณ์ที่สำคัญของชาวหนองคาย การนำเสนอเนื้อหาเป็น การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเส้นทางความเชื่อ ความศรัทธา เชิญชวนให้นักท่องเที่ยว สายมูเตลู ที่มีความเชื่อ ความศรัทธา เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคาย เพื่อเป็นการกระตุ้น เศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัด เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน รูปภาพที่ใช้ประกอบ เนื้อหามีความสอดคล้องกับเนื้อหา การใช้ตัวอักษรในหัวเรื่องมีความดึงดูดสายตา น่าศึกษา ค้นหาค้นต่อไป แต่การใช้ตัวอักษรในเนื้อหาและการใช้สีของตัวอักษร และสีพื้นของเล่ม ไม่มีความ สมดุลกันระหว่างตัวอักษร สีที่ใช้ทำให้อ่านค่อนข้างยาก ไม่ชวนให้น่าอ่านเท่าที่ควรแต่อย่างใด

เล่าขานเมืองหนองคาย

จังหวัดหนองคาย มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และมีจุดผ่านแดนที่สำคัญและเป็นสากล คือ ด้านสะพานมิตรภาพไทย - ลาว ซึ่งรัฐบาลออสเตรเลีย-ไทย-สปป.ลาว ร่วมมือกันสร้างและเป็นประตูไปสู่อินโดจีน และมี โบราณสถานที่ได้รับอิทธิพลล้านช้าง เช่น พระธาตุบังพวน และยังได้มีพระพุทธรูปลักษณะ งดงามเป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาและเคารพนับถือของประชาชนทั้งสองฝั่งโขงนั่นก็คือ “หลวงพ่ พระเจ้าองค์โต” ซึ่งเป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ฝีมือช่างฝ่ายเหนือและล้าน ช้างผสมกัน เป็นพระประธานซึ่งสร้างด้วยทองสัมฤทธิ์องค์ใหญ่ที่สุดในจังหวัด ปัจจุบัน ประดิษฐานอยู่ที่วัดศรีมงคลใต้ ตำบลน้ำโมง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

กลุ่มชาติพันธุ์

จังหวัดหนองคายมีชายแดนติดกับ สปป.ลาว และเป็นเมืองหน้าด่านในการทำ สงครามในสมัยก่อน ทำให้มีการกวาดต้อนอพยพผู้คนจากทั้งฝั่งสปป.ลาว ทำให้มีกลุ่มคนหลาย

ชาติพันธุ์เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดหนองคาย และในปัจจุบันกลุ่มคนเหล่านั้น ได้มีการปรับตัว และปรับเปลี่ยนเอกลักษณ์เฉพาะตัวให้กลมกลืนกับชาวพื้นเมืองทั้งการแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ประเพณีต่างๆ แต่ยังคงสังเกตได้จากสำเนียงของภาษาพูด ซึ่งพอจำแนก ได้ดังนี้ กลุ่มชาวลาว เวียงจันทน์ /กลุ่มชาวไทอีสาน/ลาวอีสาน /กลุ่มไทพวน /กลุ่มไทลื้อ/ไทดำ/ไทเหนือ /กลุ่มคน ญวน เป็นต้น

งานประเพณี ลุ่มน้ำโขงจังหวัดหนองคาย

ประเพณีและวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของดินแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีตำนานความเชื่อ และความศรัทธาเกี่ยวข้องกับ “พญานาค” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร และความเป็นอยู่ของมนุษย์

ประเพณีวันออกพรรษาและบั้งไฟพญานาค

นับเป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ตระการตาที่สุดของจังหวัดหนองคายและยังได้รับความสนใจจากประชาชนจากทั่วทุกมุมโลกในการเฝ้ารอชมปรากฏการณ์สำคัญอย่าง “บั้งไฟพญานาค” ที่มีมาอย่างยาวนาน บริเวณลำน้ำโขง ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย สำหรับบั้งไฟพญานาค คือ ปรากฏการณ์ลูกไฟสีแดงอมชมพู ขนาดเท่าหัวแม่มือ หรือเท่าฟองไข่ไก่ ที่พุ่งเหนือผิวลำน้ำโขง ลักษณะของแสงจะสว่างเพียงชั่วครู่ก่อนหายไปในห้องฟ้าโดยไร้ควัน กลิ่นเสียง ทั้งนี้ ลูกไฟดังกล่าวจะปรากฏให้เห็นตั้งแต่เวลาหลังพระอาทิตย์ตกดินเป็นต้นไปเดิมทีชาวบ้านเรียกว่า “บั้งไฟผี” ภายหลังได้เปลี่ยนการขนานนามใหม่ให้เป็นมงคลว่า “บั้งไฟพญานาค” เพราะเชื่อว่าพญานาคที่อาศัยอยู่ใต้วงบาดาลในแม่น้ำโขงได้ปล่อยลูกไฟขึ้นมาเพื่อเป็นพุทธบูชาแก่พระพุทธองค์เมื่อเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และหลังวันออกพรรษา 1 วัน ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 เชื่อว่ายังเป็นวันอัศจรรย์อีกประการ คือ เทวดา มนุษย์ และสัตว์นรก ต่างมองเห็นซึ่งกันและกัน จึงเรียกวันนี้อีกชื่อหนึ่งว่า “วันพระเจ้าเปิดโลก” คือเปิดให้เห็นกันทั้ง 3 โลกพุทธบริษัทที่ทราบข่าวจึงต่างพากันไปเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อทำบุญตักบาตรเป็นจำนวนมาก อันเป็นที่มาของ “ประเพณีตักบาตรเทโว” ซึ่งย่อมาจาก “เทโวโรหณะ” แปลว่าหยั่งลงมาจาก เทวโลก กลายเป็นประเพณีนิยมที่ชาวพุทธถือปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ประเพณีลอยกระทง “กาบกล้วย”

ประเพณีลอยเรือไฟกาบกล้วยของจังหวัดหนองคายนั้น นับว่ามีมานานมากเป็นร้อยปี โดยทุกๆ ปีชาวบ้านจะนำต้นกล้วยมาประดับตกแต่งให้เป็นเรือหรือรูปทรงต่างๆ ให้มีความสวยงามจำนวน 2 ลำ ลำแรกจะจัดตั้งไว้ที่หน้าบ้าน พร้อมตั้งเทียนและธูปไว้ในเรือกาบกล้วย

เพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เสด็จกลับมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หลังจากเสด็จไปโปรดพระพุทธมารดาส่วนอีกลำนึงจะนำมาลอยในแม่น้ำโขงเพื่อบูชาพระพุทธรูปและพญานาคที่รักษาแม่น้ำโขงซึ่งเป็นความเชื่อตามพุทธประวัติในวันออกพรรษา โดยชาวบ้านทางภาคอีสานที่อาศัยอยู่ตลอดแนวแม่น้ำโขงจะมีการจัดรูปเทียนเพื่อบูชาพระพุทธเจ้าที่ได้เสด็จกลับมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11

ประเพณีฮีต 12 คอง 14

เดือนอ้าย-บุญเข้ากรรม

บุญเดือนอ้าย หรือ เดือนเจียง พระสงฆ์จะทำพิธีเข้ากรรมหรือที่เรียกว่า “เข้าปริวาสกรรม” เพื่อทำการชำระมลทินที่ได้ล่วงละเมิดพระวินัยคือ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส (อาบัติ หนักรองจากปาราชิก) และภิกษุต้องเข้าปริวาสกรรมจึงจะพ้นอาบัติหรือพ้นโทษกลับเป็นภิกษุผู้มีศีลบริสุทธิ์ อยู่ในพุทธศาสนาต่อไป คำว่า “เข้าปริวาสกรรม” นี้ภาษาลาวและไทอีสานตัดคำ “ปริวาส” ออกเหลือเป็น “เข้ากรรม”

เดือนยี่-บุญคูณลาน

บุญคูณลาน หรือ การสู่ขวัญข้าว เป็นประเพณีของชาวนาในภาคอีสาน จัดขึ้นในเดือนยี่ ตามปฏิทินอีสานของทุกปี จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่างาน “บุญเดือนยี่” ซึ่งการทำบุญคูณลานในแต่ละพื้นที่จะทำไม่พร้อมกัน ขึ้นอยู่ว่าการเก็บเกี่ยวข้าวจะเสร็จเมื่อไหร่ ชาวนาในภาคอีสานนิยมนำข้าวที่นวดแล้วมากองขึ้นให้สูง จากนั้นจึงทำบุญประเพณีเพื่อเป็นสิริมงคล เรียกว่าบุญคูณลาน คำว่า “ลาน” คือสถานที่สำหรับนวดข้าว ส่วนคำว่า “คูณลาน” คือเพิ่มเข้าให้เป็นทวีคูณ หรือทำให้มากขึ้น

เดือนสาม-บุญข้าวจี

บุญข้าวจี เป็นประเพณีที่เกิดจากความเชื่อทางพุทธศาสนา เนื่องมาจากสมัยพุทธกาลมีนางทาสชื่อปุลณทาสี ได้นำแป้งข้าวจี (แป้งทำขนมจีน) ไปถวายพระพุทธเจ้า แต่จิตใจของนางคิดว่า ขนมแป้งข้าวจีเป็นขนมของผู้ต่ำต้อย พระพุทธเจ้าคงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้ายังรู้จิตใจนาง จึงทรงฉนแป้งข้าวจี ทำให้นางปีติดีใจ ชาวอีสานจึงเอาแบบอย่างและพากันทำแป้งข้าวจีถวายพระมาตลอด อีกทั้งเนื่องจากในเดือนสามอากาศของภูมิภาคอีสานกำลังอยู่ในช่วงฤดูหนาว ตอนเช้าผู้คนมักก่อกองไฟผิงแก้หนาว พร้อมกับนำเอาข้าวเหนียวมาปั้นเป็นก้อนกลมโรยด้วยเกลือแล้ววางลงบนถ่านไฟแดง ๆ เรียกว่า “ข้าวจี” ซึ่งมีกลิ่นหอม ผิวเกรียมกรอบน่ารับประทานทำให้นึกถึงพระภิกษุสงฆ์ ผู้บวชอยู่วัดอยากให้ได้รับประทานบ้าง จึงเกิดการทำบุญข้าวจี ขึ้น

เดือนสี่-บุญพระเวส หรือ บุญผะเหวด

บุญเดือน 4 แห่งไฟถวายหลวงพ่พระเจ้าองค์คือ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์สองแผ่นดิน เป็นการบวงสรวงในวันสุดท้ายของงานประเพณีบุญเดือน 4 ในวันขึ้น 15 ค่ำ ตามประเพณีความเชื่อของคนท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ตามฮีต12 คอง14 และเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การจุดบั้งไฟเสี่ยงทายนั้นเพื่อให้ช่วยคุ้มครองดูแลรักษาบ้านเมืองให้ปลอดภัย ร่มเย็นเป็นสุขการเสี่ยงทายฝนฟ้า จะได้มีน้ำทำอุดมสมบูรณ์ และยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ความ เป็นสิริมงคล สร้างความรักสามัคคีของคนในชุมชน

เดือนห้า-บุญฮตสรง หรือ บุญสงกรานต์

บุญฮตสรง หรือ บุญสงกรานต์ จัดให้มีในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ซึ่งถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทยมาตั้งแต่โบราณ สำหรับจังหวัดหนองคายเมื่อถึงบุญสงกรานต์ ชาวหนองคาย จะอัญเชิญหลวงพ่พระใสพระคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดหนองคาย แห่รอบเมืองหนองคาย เพื่อให้ประชาชนได้สรงน้ำอย่างใกล้ชิด หลังจากในช่วงเช้าได้ประกอบพิธีอัญเชิญลงจากพระอุโบสถ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ซึ่งถือเป็นประเพณีดั้งเดิมของจังหวัดหนองคาย ในช่วงงานประเพณีมหาสงกรานต์อีสานหนองคาย

เดือนหก-บุญบั้งไฟ

บุญบั้งไฟเดือน 6 ประเพณีท้องถิ่นตามความเชื่อโบราณในการขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล ตามความเชื่อมาแต่โบราณใน ฮีตสิบสองคองสิบสี่ หรือ ประเพณีสิบสองเดือนของชาวอีสาน มีตำนานมาจากนิทานพื้นบ้านของภาคอีสาน เรื่องพญาคันคาก ผาแดงนางไอ่ ซึ่งในนิทานพื้นบ้านดังกล่าวได้กล่าวถึง การจัดงานบุญบั้งไฟเพื่อเป็นการบูชาพญาแถน หรือเทพวัสสกาลเทพบุตร ที่ชาวบ้านเชื่อว่า พญาแถน มีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล และมีความชื่นชอบบั้งไฟเป็นอย่างมาก หากหมู่บ้านใดไม่จัดทำการจัดงานบุญบั้งไฟบูชาฝนก็จะไม่ตกต้องตามฤดูกาล อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติกับหมู่บ้านได้ ช่วงเวลาของประเพณีบุญบั้งไฟ คือ เดือนหก หรือ เดือนพฤษภาคมของทุกปี

เดือนเจ็ด-บุญข้าฮะ

บุญข้าฮะ หรือ ข้าระ เกิดตามความเชื่อที่ว่าเมื่อถึงเดือนเจ็ดต้องทำบุญข้าฮะจิตใจให้สะอาดและเพื่อปัดเป่ารังควานสิ่งไม่เป็นมงคลออกจากหมู่บ้านบางท้องถิ่นเรียกประเพณีนี้ว่า “บุญเบิกบ้าน” ซึ่งมีพิธีกรรมทั้งทางศาสนาพุทธและไสยศาสตร์

เดือนแปด-บุญเข้าพรรษา

บุญเข้าพรรษา ของภาคอีสานเป็นประเพณีทางพุทธศาสนาคล้ายคลึงกับทางภาคกลาง คือ จะมีการทำบุญตักบาตร ถวายผ้าอาบน้ำฝน สบง จีวร และเทียนพรรษา ซึ่งตกแต่งด้วยการสลักเสลาเทียนเป็นลวดลาย เรื่องราวทางพุทธศาสนาอย่างสวยงาม เมื่อแห่เทียนมาถึงวัดชาวบ้านจะรับศีล รับพรฟังธรรม ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ

เดือนเก้า-บุญข้าวประดับดิน

บุญเดือนเก้า ข้าวประดับดิน หรือ “บุญข้าวประดับดิน” เป็นประเพณีหนึ่งในฮีตสิบสองของชาวอีสาน หลังจากเข้าพรรษาไปได้ประมาณหนึ่งเดือน เพื่ออุทิศบุญกุศลให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว นิยมทำกันในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 (ประมาณเดือนสิงหาคม) ซึ่งเป็นวันที่ประตูนรกเปิด ยมบาลจะปล่อยให้ผีรอกออกมาเยี่ยมญาติในโลกมนุษย์ คำนี้นั้นคืนเดียวเท่านั้นในรอบปี “บุญเดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน” จึงเป็นบุญที่ทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว

เดือนสิบ-บุญข้าวสาก

บุญข้าวสาก เป็นประเพณีในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งชาวบ้านจะจัดเตรียมสำหรับอาหารซึ่งบรรจุข้าวเหนียวอาหารแห้ง เช่นปลาอย่าง เนื้อย่าง แจ่วบองหรือ น้ำพริกปลาร้า และห่อข้าวเล็กๆ อีกห่อหนึ่งสำหรับอุทิศให้ญาติผู้ล่วงลับและนำไปทำบุญที่วัดโดยจะเขียนชื่อเจ้าของสำหรับอาหารและเครื่องไทยทานใส่ไว้ในบาตร เพื่อให้พระในวัดจับสลาก หากภิกษุรูปใดจับสลากได้ชื่อผู้ใดก็จะได้รับอาหารพร้อมเครื่องไทยทานของเจ้าภาพนั้น ๆ

เดือนสิบเอ็ด-บุญออกพรรษา

บุญออกพรรษา ในเดือนสิบเอ็ด นอกจากจะเป็นโอกาสที่พระภิกษุสงฆ์จะแสดงอาบัติและว่ากล่าวตักเตือนกันแล้ว ชาวบ้านในภาคอีสานยังมีกิจกรรมหลายอย่าง ได้แก่ ประเพณีตักบาตรเทโว การจุดประทีปโคมไฟประดับประดาตามต้นไม้ บางแห่งนำต้นอ้อย หรือ ไม้ไผ่มามัดเป็นเรือจุดโคมแล้วนำไปลอยในแม่น้ำที่เรียกว่า “การไหลเรือไฟ” เพื่อเป็นพุทธบูชา สำหรับหมู่บ้านที่อยู่ไกลแหล่งน้ำจะนิยมทำปราสาทผึ้ง หรือ ผาสาทผึ้งที่ทำจากกาบกล้วย ประดับประดาด้วยขี้ผึ้งซึ่งทำเป็นดอกไม้แต่ปัจจุบันมักใช้ขี้ผึ้งมาตกแต่งปราสาททั้งหลัง แล้วจัดขบวนแห่มาถวายที่วัด

เดือนสิบสอง-บุญกฐิน

บุญกฐิน คือ บุญที่เรียกว่า “กาลทาน” มีกำหนดให้ทำได้เฉพาะในช่วงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึง 15 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “บุญ เดือน 12” ชาวอีสานเชื่อว่าผู้ใดได้ทำบุญกฐินจะไม่ตกนรกและจะได้รับผลบุญที่ทำในชาตินี้ไว้เก็บกินในชาติหน้า

พิธีกรรม วิถีลุ่มน้ำโขง จังหวัดหนองคาย

งานประเพณีสมโภชองค์ “พระธาตุหล้าหนอง”

“พระธาตุหล้าหนอง หรือ พระธาตุกลางน้ำ” ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองหนองคาย และเป็นที่เคารพสักการะของชาวหนองคายและชาวลาว ซึ่งตามตำนานอุรังคธาตุ ระบุว่าพระธาตุหล้าหนองนั้นมีรูปร่างคล้ายพระธาตุบังพวน ตามหนังสือประชุมพงศาวดาร ภาค 70 บันทึกไว้ว่า พระธาตุเมืองหนองคาย หรือ พระธาตุหล้าหนอง ได้ถูกน้ำโขงกัดเซาะตลิ่งจนพังลงในแม่น้ำโขง เมื่อวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ปีพุทธศักราช 2390 ซึ่งเดิมทีเจดีย์ ตั้งอยู่บนริมฝั่งแม่น้ำโขงในเขตวัดพระธาตุหนองคาย ชาวบ้านจึงเรียกว่า “พระธาตุกลางน้ำ” ด้วยแรงศรัทธาของประชาชนในแต่ละปีชุมชนวัดธาตุ และชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองหนองคายจะร่วมกับเทศบาลเมืองหนองคาย พร้อมใจกันจัดงานเพื่อสักการะพระธาตุกลางน้ำขึ้นทุกปี ได้จัดให้มีงานประเพณีสมโภชองค์พระธาตุหล้าหนองขึ้นเพื่อทำพิธีบวงสรวงพระธาตุหล้าหนอง หรือ พระธาตุกลางน้ำจำลอง โดยชาวหนองคายและชาวลาว จะร่วมกันรำบวงสรวงพระธาตุกลางน้ำกันอย่างพร้อมเพรียง เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ในงานประเพณีบุญเดือน 3 วันมาฆบูชา ทุกวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี

พิธีลอยอังคารเจ้าอัฐิของ “หลวงพ่อกุณ ปริสุทโธ”

พิธีลอยอังคารเจ้าอัฐิของพระเทพวิทยาคม หรือ “หลวงพ่อกุณ ปริสุทโธ” อริยสงฆ์แห่งที่ราบสูง หลังจากที่ทำนได้ละสังขารอย่างสงบ และวันที่ 30 ม.ค. 2562 ขบวนรถได้ออกเดินทางนำเจ้าอัฐิหลวงพ่อกุณไปลอยอังคารกลางลำน้ำโขง บริเวณพระธาตุกลางน้ำ ก่อนที่จะอัญเชิญกล่องบรรจุเจ้าอัฐิหลวงพ่อกุณลงเรือ ล.169 (เรือลาดตระเวน169) ของหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง (นรข.) ขบวนเรือจะลอยทวนน้ำโขงไปถึงสะพานมิตรภาพไทย-ลาว เพื่อให้ประชาชนที่อยู่บนฝั่งได้กราบไหว้เจ้าอัฐิหลวงพ่อกุณ จากนั้นได้หันหัวเรือกลับลงมาตามแม่น้ำโขงจนถึงพระธาตุหล้าหนอง หรือพระธาตุกลางน้ำ โดยมีเพียงเรือ ล.169 วนรอบองค์พระธาตุ 3 รอบ ทำการโปรยเจ้าอัฐิลงในแม่น้ำโขงเมื่อครบ 3 รอบ

ประเพณีมหาสงกรานต์ “หลวงพ่พระใส”

ประเพณีสงกรานต์หนึ่งในจุดเด่นของมหาสงกรานต์จังหวัดหนองคายก็คือการสงรงน้ำขอพร “หลวงพ่พระใส” พระคู่บ้านคู่เมืองหนองคาย จะมีพิธีอัญเชิญหลวงพ่พระใสลงจากพระอุโบสถ เพื่อลงมาแห่รอบพระอุโบสถแล้วอัญเชิญขึ้นประดิษฐานที่ราชรถ ซึ่งขบวนหลวงพ่พระใสและพระบริวารทั้งหมดจะออกแห่รอบเมืองให้ลูกหลานได้รดสงรงน้ำในวันสงกรานต์ และจะอัญเชิญหลวงพ่พระใสมาประดิษฐานภายในพลับพลาหลวงพ่พระใส ณ วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ตั้งแต่วันที่ 13-17 เมษายน เพื่อให้ประชาชนได้สงรงน้ำก่อนจะจัดพิธีอัญเชิญขึ้นสู่พระอุโบสถในช่วงเช้าของวันที่ 18 เมษายนและในวันที่ 19 เมษายน จะเป็นพิธีสงรงน้ำพระราชทานหลวงพ่พระใส ซึ่งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน น้ำสงรง

ประเพณีแข่งขันเรือยาวท้องถิ่น

ลักษณะทางภูมิศาสตร์อันโดดเด่น ติดลำน้ำโขง นำมาซึ่งการส่งเสริมการเล่นกีฬาทางน้ำ ทั้งยังเป็นการฟื้นฟูวัฒนธรรมและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป จังหวัดหนองคายจึงนิยมให้มีการจัดงานประเพณีแข่งขันเรือยาวขึ้น เมื่อกล่าวถึงเรือที่ใช้ในประเพณีแข่งขันเรือยาว จังหวัดหนองคาย ที่เป็นตำนานและเป็นที่จดจำของชาวหนองคายมานั้นนานต้องยกให้ “เรือคำหยาด” อ้างอิงข้อมูลจาก “ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม” ระบุว่า เรือคำหยาดเป็นเรือประจำตำแหน่งของพระปทุมเทวภิบาล (บุญมา ณ หนองคาย) เจ้าเมืองหนองคายคนแรก เรือคำหยาดยังผ่านประสบการณ์การเป็นเรือตรวจท้องที่ป้องกันรักษาความสงบตามลำน้ำโขงใช้บรรทุกข้าวสารเพื่อนำส่งกองทัพยามศึกสงครามปราบฮ่อ เดินสารรายงานข่าวศึก และบรรทุกผู้บาดเจ็บมารักษา

ประเพณีลอยกระทงกะลาไฟ (กะโป้ไฟ)

ในช่วงงานประเพณีออกพรรษา หนึ่งในกิจกรรมที่ชาวหนองคายอนุรักษ์และตั้งใจสืบสานต่อกันมา คือ “การลอยกระทงสายบูชาพญานาค” นอกจากการลอยกระทงกาบกล้วยแล้ว กระทงสาย จาก “กะลามะพร้าว” (กะโป้) หรือที่ชาวอีสานเรียกว่า “ลอยกะโป้ไฟ” นับเป็นอีกหนึ่งประเพณีที่ชาวหนองคายนำมาใช้ลอยบูชาพระธาตุกลางน้ำ พญานาค และพระแม่คงคาในวันออกพรรษาเช่นเดียวกัน

งานฉลองอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

“อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ” เป็นอนุสาวรีย์เทิดทูนความดีของผู้ที่ล่วงลับไปแล้วในการปราบฮ่อ ในปี ร.ศ. 105 (พ.ศ. 2429) โดย เสด็จในกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม รับสั่งให้

สร้างอนุสาวรีย์ไว้ที่เมืองหนองคายเพื่อบรจจุลฐิของผู้ที่เสียชีวิตในการปราบกบฏฮ่อ ซึ่งแต่เดิมอนุสาวรีย์ตั้งอยู่ที่หลังสถานีตำรวจภูธร จังหวัดหนองคาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2429 ทางจังหวัดหนองคายได้รับงบประมาณให้เสริมสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อให้สง่างามขึ้นจึงย้ายมาสร้างใหม่ที่บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด และมีการจัดงานบวงสรวงและฉลองอนุสาวรีย์เป็นประจำทุกวันที่ 5 มีนาคม ของทุกปี ณ บริเวณลานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระรัตนราชสุทธาฯ สยามบรมราชกุมารี หน้าลานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ บริเวณศาลากลางจังหวัดหนองคาย (หลังเดิม) เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชาวจังหวัดหนองคาย และเป็นการระลึกถึงวีรกรรมอันหาญกล้าของบรรพบุรุษที่ต่อสู้ปกป้องแผ่นดินให้พ้นจากการรุกราน

ประเพณีการเล่นโหวด

“โหวด” เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าที่ใช้ในการแสดงร่วมกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านของวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน ที่เรียกว่า “วงโปงลาง” ซึ่งจะมีรูปร่างเป็นทรงกระบอก ทำจากไม้กู่แคน เป็นไม้ช่างชนิดเดียวกับที่ใช้ทำแคน ทั้งยังใช้เป็นหนึ่งในเครื่องประกอบพิธีกรรม “ห้ามฝน” หลังฤดูกาลเกี่ยวข้าว เนื่องจากคนโบราณมีความเชื่อว่า โหวดเกิดขึ้นมานานแล้วและเป็นสื่อที่มนุษย์ใช้บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอให้ฝนหยุดตก สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในที่นี้คือ “พญาแถน” ผู้ซึ่งประทานน้ำฝนให้ตกในเมืองมนุษย์ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ประเพณีการเล่นโหวดจึงมักจัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม เพื่อเป็นการส่งสัญญาณให้พญาแถนรู้ว่าถึงฤดูเก็บเกี่ยวแล้วโดยประเพณีห้ามฝน จะมีการเล่นโหวดเกือบทุกหมู่บ้านในภาคอีสานที่มีอาชีพทำนา แต่ปัจจุบันวิถีการทำนาและเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้การเล่นโหวดและพิธีกรรมการห้ามฝน ค่อย ๆ เลือนหายไป การเล่นโหวดแบบโบราณจึงได้รับการอนุรักษ์ไว้เพียงไม่กี่หมู่บ้าน และหนึ่งในนั้น คือ ชาวบ้านตำบลแก้งไก่อ อำเภอสว่างคุม จังหวัดหนองคาย

บทวิจารณ์

ชนบธรรมเนียมประเพณี วิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงจังหวัดหนองคาย โดยส่วนใหญ่เกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีความเกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขงเนื่องจากจังหวัดหนองคายมีบริบทพื้นที่อาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว(สปป.ลาว) ซึ่งมีแม่น้ำสายหนึ่งเป็นเส้นแบ่งกันเขตแดนระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ “แม่น้ำโขง” เป็นแม่น้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ผู้คนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงจะมีวิถีการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกันจาก

แม่น้ำโขงสายนี้ ได้มีตำนาน ความเชื่อ ความศรัทธาที่เกี่ยวข้องกับ “พญานาค” ซึ่งมีความเชื่อกันว่าพญานาคเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตรและความเป็นอยู่ของมนุษย์ ผู้คนที่อาศัยอยู่ตามแถบลุ่มแม่น้ำโขงทั้งฝั่งไทยและลาว ล้วนมีความศรัทธาต่อพญานาคผู้ปกป้องรักษาผืนดินแถบนี้ และมีประเพณีพิธีกรรมต่างๆที่เกิดจากความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพญานาค จนเกิดเป็นประเพณีวิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงและพิธีกรรมต่างๆที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อาทิเช่น ประเพณีวันออกพรรษาและบั้งไฟพญานาคเป็นประเพณีที่ได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วประเทศ และถือได้ว่าเป็นกระแส soft power ด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคาย ทำให้มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาเที่ยวชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ที่เกิดขึ้นในทุกๆ ปี ตรงกับวันออกพรรษาวັນขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เท่านั้น และทำให้เกิดการกระตุ้นทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายรวมถึงจังหวัดใกล้เคียง และยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกด้วย และอีกหนึ่งประเพณีที่ยิ่งใหญ่ในจังหวัดหนองคาย ที่เกิดจากพลังความศรัทธาของประชาชนชาวไทยและประชาชนชาวลาว คือประเพณีมหาสงกรานต์ นั่นคือการสงฆ์น้ำขอพร “หลวงพ่อบุญรอด” พระคู่บ้านคู่เมืองหนองคาย มีพิธีอัญเชิญหลวงพ่อบุญรอดจากพระอุโบสถ เพื่อลงมาแห่รอบพระอุโบสถ แล้วอัญเชิญขึ้นประดิษฐานที่ราชรถ ซึ่งขบวนหลวงพ่อบุญรอดและพระบริวารทั้งหมดจะออกแห่รอบเมืองหนองคายให้ลูกหลานได้รดสรงน้ำในวันสงกรานต์ และจะอัญเชิญหลวงพ่อบุญรอดมาประดิษฐานภายในพลับพลา หลวงพ่อบุญรอด วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง ตั้งแต่วันที่ 13-17 เมษายน เพื่อให้ประชาชนได้สรงน้ำก่อนจะจัดพิธีอัญเชิญขึ้นสู่พระอุโบสถในช่วงเช้าของวันที่ 18 เมษายนและในวันที่ 19 เมษายน จะเป็นพิธีสรงน้ำพระราชทานหลวงพ่อบุญรอดซึ่งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานน้ำสรง เป็นอีกหนึ่งประเพณีที่เป็นกระแส soft power ด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคาย ที่เกิดการกระตุ้นทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายและจังหวัดใกล้เคียง และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานที่สำคัญที่รับอิทธิพลจากยุคสมัยล้านช้าง คือ “พระธาตุบังพวน” และ “สระน้ำมูจลินท์” หรือ “สระน้ำพญานาค” ที่ประชาชนชาวไทยและชาวลาว ต่างมีความเชื่อ ความศรัทธาที่เกี่ยวข้องกับพญานาค และยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชนทั้ง 2 ฝั่งโขง จะเห็นได้ว่าขนบธรรมเนียม วิถีประเพณี เป็นรากทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น และถูกถ่ายทอดไปสู่งานทางศิลปกรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันสะท้อนถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา อีกทั้งยังส่งผลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมของจังหวัดหนองคายได้เป็นอย่างดี และเป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาขับเคลื่อนมิติทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องต่อยุทธศาสตร์ชาติในปัจจุบัน

จุดเด่น ด้านรูปแบบของหนังสือ มีลักษณะเพื่อใช้ศึกษาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเส้นทางความเชื่อ ความศรัทธา ให้กับนักท่องเที่ยวทั่วไปและนักท่องเที่ยวสายมูเตลูที่มีความเชื่อ ความศรัทธา เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคาย เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัด และเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน การใช้ตัวอักษรในหัวเรื่องมีความดึงดูดสายตาน่าศึกษาค้นหา และมีคำปรารภผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายที่น่าสนใจ ในส่วนของสารบัญของหนังสือ มีความชัดเจนในแต่ละบท รูปแบบของตัวหนังสือในหัวเรื่องมีความดึงดูดสายตาอ่านง่าย มีภาพประกอบอย่างสวยงามสอดคล้องกับเนื้อหาทำให้ผู้อ่านคลายในการอ่านแบบสบายๆ ไม่เครียด ผู้เขียนได้นำเอาชื่อเรื่อง เล่าขานเมืองหนองคายมานำเสนอเป็นบทแรก ซึ่งเป็นบทความเกี่ยวกับบริบทของจังหวัดหนองคาย โบราณสถานและประติมากรรมที่สำคัญในสมัยล้านช้าง และกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดหนองคาย มีการนำเสนอถึงงานประเพณี ลุ่มน้ำโขงและพิธีกรรมที่สำคัญต่างๆในจังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นหัวใจของหนังสือเล่มนี้การวางรูปแบบการนำเสนอเข้าใจง่าย จะเห็นได้จากการนำเอาเรื่องบริบทของจังหวัดหนองคาย โบราณสถาน ประติมากรรม และกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย มานำเสนอเป็นบทแรก และสอดแทรกด้วยความเชื่อ ความศรัทธาขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีวัฒนธรรม ลุ่มน้ำโขง และพิธีกรรมต่างๆ ของผู้คนที่อาศัยอยู่แถบลุ่มน้ำโขง มาเขียนในบทหลัง

หนังสือเล่มนี้ ได้อธิบายประเด็นสำคัญของแต่ละเรื่องให้เห็นเป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงกล่าวว่า หนังสือเล่มนี้มีรูปแบบ ที่มีความชัดเจนมากในเรื่องของ ประเพณี วิถีลุ่มน้ำโขง ได้อย่างดีมาก

จุดด้อย จุดที่เห็นควรนำเสนอ เปรียบเทียบขนบธรรมเนียม ประเพณีวิถีวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ มีความโดดเด่นที่แตกต่างกัน วิเคราะห์ปัจจัยใดบ้างที่ทำให้มีความแตกต่างกันในด้านของวิถีการดำรงชีวิต ประเพณี พิธีกรรมของแต่ละท้องถิ่นต่างกันอย่างไร ถอดบทเรียนการท่องเที่ยวสายมูเตลู และการอนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาต่อยอดขนบธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ให้คงอยู่สืบไป และศึกษาเพิ่มเติมในส่วนเล่าขานเมืองหนองคาย บริบทของจังหวัดหนองคาย ให้มีเนื้อหาชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งในส่วนของความเป็นมาของโบราณสถานและประติมากรรมที่สำคัญในสมัยล้านช้าง และกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดหนองคาย และการนำเสนอถึงงานประเพณีลุ่มน้ำโขง และพิธีกรรมที่สำคัญต่างๆ ในจังหวัดหนองคายควร

มีรายละเอียดในเนื้อหาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น รูปแบบของตัวหนังสือและสีของตัวหนังสือใน ส่วนของเนื้อหาค่อนข้างอ่านยาก การสอดแทรกด้วยความเชื่อ ความศรัทธา ของ ขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ของผู้คนที่อาศัยอยู่แถบลุ่มน้ำโขง เห็นควรต้องมีการศึกษาอย่างละเอียด และทบทวนจัดเก็บข้อมูลหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นจากตำรา หลักฐาน อ้างอิงที่ยังหลงเหลืออยู่ในชุมชน ข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจมีความ สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือที่กล่าวถึงเรื่อง ประเพณี วิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เป็นหนังสือ เพื่อศึกษา เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์เรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำ โขง และเรื่องการท่องเที่ยวเส้นทางความเชื่อ ความศรัทธา ให้กับนักท่องเที่ยวสายบุญเตลู่ ที่มีความเชื่อ ความศรัทธาเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคาย เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจการ ท่องเที่ยวของจังหวัดและเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน พร้อมทั้งเป็นการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจได้ศึกษาและร่วมกัน อนุรักษ์ สืบสาน ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถี วัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงรวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ให้คงอยู่สืบไปและเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการ พัฒนาขับเคลื่อนมิติทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ในปัจจุบัน

สรุป

จังหวัดหนองคายมีบริบทพื้นที่อาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งกันเขตแดนระหว่างประเทศ แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ผู้คนที่อาศัยอยู่ริม ฝั่งแม่น้ำโขง มีวิถีการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกันและมีโบราณสถานและประติมากรรมที่สำคัญใน สมัยล้านช้างที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพญานาค การบอกเล่าเรื่องราวขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรมต่างๆที่มีความเชื่อ ความศรัทธา เรื่องของพญานาค ซึ่งผูกโยงกับการเข้ามาของศาสนา ทั้งพราหมณ์และพุทธ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นรากทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น และถูก ถ่ายทอดไปสู่งานทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันสะท้อนถึงวิถีชีวิต ความคิด ความ เชื่อที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา อีกทั้งยังส่งผลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด หนองคายได้เป็นอย่างดี และเป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาขับเคลื่อนมิติทางวัฒนธรรมที่ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในปัจจุบัน และเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 คณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติเห็นชอบให้นำคานเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทสัตว์ในตำนาน

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย .(2566).ประเพณี วิถีวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง, บริษัท อีสณะ จำกัด.